

PIŠETA IN UREJUJETA:
LOJZE KOŠOROK
IN PAVLA GRUDEN

KULTURNA ŽEJA AVSTRALSKIH SLOVENCEV

Pod gornjim naslovom je v Nedeljskem izšel članek ki ga je napisal JUŠ TURK v pogovoru s pesnikom Cirilom Zlobcem. Izvleček na nekatera vprašanja objavljamo na naši strani. Vsi kateri ste se s pesnikom srečali, bo več kot zanimivo branje.

Iz domače perspektive zmerom govorimo o izseljencih kot o enotnem pojmu. Ko pa se človek sreča s posamezniki, čeprav živijo v isti deželi in v podobnih razmerjih, je presenečen, a po svoje vendarle zadovoljen ugotavlja, da tudi v tujini ostaja vsak človek usoda zase. In ker sem takšne ljudi odkrival v Avstraliji, mi je bilo to potovanje dragocena človeška izkušnja.

Vsi vemo, da je avstralska slovenska skupnost sestavljena domala v celoti iz ekonomske emigracije, vendarle so ti Slovenci — največkrat kmetje iz Brkinov, Brd, Vipave, Krasa, Prekmurja — prišli v Avstralijo resnično s trebuhom za kruhom. Tam pa so jih že pričakali ali pa jih kmalu obiskali naši politični emigranti, ki so zapustili domovino leta 1945 po porazu okupatorja. Ta simbioza je prav gotovo po toliko letih naredila svoje. Vendar se je to v zadnjih sedmih ali osmih letih začelo rušiti in danes lahko že rečemo, da je položaj močno izpremenjen in da so Slovenci zadihali svobodnejših pljuč. Kaj se namreč po mojem opazovanju zgodilo? Sledheni izmed njih, ki je odšel prek meje v tujino, mnogi ne vedo, kam jih bo usoda zanesla, je imel ves čas pred očmi, da mora za vsako ceno ekonomsko uspeti. In iz njihovih pripovedi, priznanj, človek zlahka vidi, da so se domala vsi, od prvega do zadnjega, toliko namučili, nagarali, kot bi doma nihče pod nobenimi pogoji in za nobeno ceno nikoli ne delal. Toda to obdobje je zdaj za njimi. Zdaj žive svoje normalno ekonomsko, družinsko in družbeno življenje. Večina Slovencev se je, kot pravimo, znašla. V tej situaciji, ko so se ekonomsko osamosvojili, pa se je zgodilo, tisto, kar morda sploh niso pričakovali: začutili so potrebo po drugačnem življenju, ki presega samo misel na zasluge. Začutili so potrebo po ponovnem združevanju. Ustanavljati so začeli svoja društva — v mnogih mestih celo več društev, ker so mesta razsežna in ker so izseljenici po političnih prepričanjih dostikrat seveda tudi vsaksebi. V teh društvih so se torej začeli ponovno združevati in zame je bilo zanimivo primerjati nastanke teh društev, danes tudi nastanjanje njihovega šolstva, ki me je spominjalo na naše partizanske šole v zelo primitivnih razmerah z minimalnim učnim kadrom ali pa celo z nekvalificiranim kadrom, ki pa ima silno voljo, da nekaj doseže in celo da pristori zamujeno.«

— Ce prav razumem, je to novo združevanje na višji ravni posledica gospodarske utrjenosti?

»Ko so Slovenci v Avstraliji dosegli gospodarsko trdnost, so se nenadoma počutli oropane za tisto, kar domovina ima, oni pa ne in zaradi svoje vendarle tudi številčne majhnosti in socialne strukture tudi ne morejo imeti. A kljub temu je močno stopila v ospredje potreba po kulturnem življenju. In ker sami takega kulturnega življenja niso bili zmožni ustvariti, vsaj ne v obliki, v kakršni so čutili potrebo, so si še bolj zaželeti tesnejših stikov z domovino. In tako se od leta 1972 dalje njihova kulturna društva spreminjajo društva z močnim nacionalnim obeležjem. Našli so skupne simbole, ki jih lahko v celoti združujejo in povezujejo. To so simboli slovenske kulture: Prešeren, Cankar, Župančič. Svoje klube so po njih imenovali in postavili

spomenike teh mož kot svoje razpoznavno sredoščvo.

— Kakšen vtis so na vas napravila srečanja s tako raznoliko izseljenško publiko?

Srečanja so bila izjemna. Zame bodo ostala nepozabna. Oba s Seligerjem sva bila za večino izseljencev ne le to, kar sva osebno, temveč predstavnika tiste dežele, tiste daljne domovine, po kateri mnogi čedalje bolj zdihujejo in čutijo potrebo po njej. Starejši avstralski živelj z anglosaksonskim jedrom niti ni tako star, je brez izrazite tradicije, predvsem pa ni nacionalno agresiven. Avstralske oblasti celo pričakujejo od novih naseljencev, da bodo prinesle v novoavstralsko kulturo najboljše iz svoje nacionalne kulture. Tudi Slovenci čutijo potrebo da se vključijo v novo avstralsko družbo, ne kot brezosebna množica, kot množica posameznikov brez lastne duhovne podobe, temveč kot narodnost z vsemi kulturnimi tradicijami. Tisto, kar Slovene v Avstraliji druži, in kar me je najbolj presenetilo, je kar nekakšen mitičen odnos do slovenstva. Za avstralske Slovence postaja dejstvo biti Slovenec, ostati Slovenec, ne izdati stikov s Slovenijo, rojstno domovino, domovino staršev, pravzaprav kategorija morale, etike, najosnovnejše človeške poštenosti. In zato tudi kultura dobiva pri njih to obeležje, obeležje nacionalnega izraza, obeležje tega, kar narodni ustvarjalni duh doma ustvarja. Prek tega čutijo potrebo, da ostajajo najesneje povezani z domovino in seveda, da jim domovina, zlasti, kadar so v stiski, resnično pomaga.

— Kako ste kot književnik dojemali njihove probleme?

Poseben človeški problem so usode teh ljudi, ki so tako zapletene, nekatere vznemirljive, mnoge tudi tragične, in to je stvar umetniškega oblikovalca, da se jih loti, in manj stvar prvh vtisov priložnostnega popotnika. Moj občutek je, da je sleherno izseljenstvo po svoje tragično in da je prva generacija, ki ga doživila, bolj ali manj žrtev. In tako skoro vsi, ki so svojo mladost doživili doma, in zdaj svoja leta preživljajo v Avstraliji, ne morejo tega prehoda preživeti brez travme, brez velikih pretresov. Zanimivo je, da se njihovi otroci — ki so večinoma v ne-slovenski družbi, njihovi starši pa so skoraj praviloma ves dan na delu — najprej odtujijo tako staršem kot slovenstvu, ko pa pridejo v zrejša leta, ko nekateri stopijo na univerzo, skratka postajajo samostojnejši in zrelejši, nenadoma občutijo ta svoj odmak od kulture jezik staršev kot veliko pomankljivost in se mnogi pri dvajsetih letih začno prvič sistematično učiti slovenščine in se zanimati za zgodovino svojih staršev, ker čutijo tudi oni, da ni zmerom samo jezik tisto, kar človeka pogojuje v neki družbi, ampak tudi to, kar je na ta jezik vezano: njegova zgodovina, kultura in navsezadnje tudi nрав naroda.

— Ali je to morebiti tudi kako v zvezi z nehneno naraščajočim ugledom Jugoslavije v svetu?

Je. Pa tudi dejstvo, da se naši izseljeni čedalje pogosteje vračajo v domovino, kjer se jim zlahkoto razprši vsa dolga leta s sovraštveno grajena predstava o njihovi domovini. Tistem delu naše povojske politične emigracije, ki skuša izseljence obdržati na ravni spoznanj in občutkov prvih povojskih let in zamolčati ves veliki napredok, ki ga je naša država dosegla ne samo v notranjem življenju, ampak tudi v mednarodnih stikih, ne gre več od rok. Čedalje večje so želje naših izseljencev po obiskih v domovini.

LJUBLJANA — Najstarejša oskrbovanka doma upokojencev na Taboru Elizabeta Rakoš je praznovala svoj stoti rojstni dan. Delati je začela s 14 leti v tobačni tovarni. Od devetih otrok, kolikor jih je rodila, ji je ostala samo najmlajša hči. O svojem življenju je povedala: »Vedno je bilo lepo. Če človek hoče, je lahko lepo. Vseeno je bilo najlepše takrat, ko sem bila zljubljena. In takrat, ko sva z možem imela briljantno poroko.«

(LIDCOMBE)

KAR PO DOMAČE...

Ljudje in narodi ne bomo nikdar vsi enaki, ker je to pač nemogoče. Vsak človek in vsak narod ima svojo identiteto. Celo dve deželi nista enaki, dan ni podoben dnevni in vsaka noč kaj drugega prinesa. Toda vse te razlike bi še bile premostljive, če bi vsak narod imel dovolj življenskega prostora, oziroma, če bi človeštvo bilo pripravljeno odpraviti z državnimi mejami, s privatno lastnino in

vsakršnim osebnim mišljenjem in seveda celo z osebnimi zahtevami. Na kratko povedano, če bi človeštvo odpravilo človeštvo, bi na svetu bil vzpostavljen mir. Ne bi bilo življenja, ker brez človeka za življenje nikdo ne bi vedel. In ravno zato, ker človek ni žival nego človek, moramo, oziroma bi morali drug z drugim potpreti, drug z drugim deliti kar imamo in se pomikati in premikati skozi življenski prostor mirno in vladljivo, kakor, da je naše življenje le pot od ene do druge železniške postaje. Tako življenje je v današnji civilizaciji popolnoma nemogoče, razen če človek poskuša s »hojo za Kristusom«. Morali bi vsi živeti kakor Kristus, da se ne bi pojavil Antikrist. Toda Kristus je bil Voditelj, ljudje pa le volje krdelo, ki naj bi imelo ovčja srca. Prišel in odšel je iz začaranega kroga človeštva in pustil za seboj zapovedi po katerih naj bi se človeštvo razsvetilo in zveličalo. Ni ga živega bitja, ki hodi po poti katero nam je on zarisel.

Vendar so ljudje, ki misijo, da so ne samo dobrki kristjani nego celo Kristus.

Sto ljudi, sto čudi. Toda celo med čudaki se nahajajo taki čudaki, ki se po svoji posebnosti popolnoma razlikujejo od ostalih čudakov. Na takega človeka sem naletela prejšnji petek. Onjemu sem govorila s tremi ljudmi. Najprej sem se o temu čudaku pogovarjala z nekim mladeničem, ki zaradi svoje neizkušenosti ni inel moči, da bi mogel zagovarjala o temu »kristusu« poslušati bez strahu. Tako je ostal prekrajšan za zelo zanimiv človeški pojav. Druga oseba s katero sem se o njemu pogovarjala, je bila ženska, ki ima vse lastnosti sebičneža. Ta ga je takoj brez premisleka obdolžila, da je izkorisčevalc usmiljenja. Tretji je bil Lojze Košorok. Le on ga je po mojem pričevanju spravil takega kot sem mu ga opisala, brez da bi metal kamenje in brez, da bi ga dvigal v nebesa. Bil nama je predmet za zanimiv pogovor. Jaz pa še danes o njemu premisljam.

Kakor bela vrana je sedel v vlaku med potniki. Bos. V nekdaj beli, ohlapni srajci do tal s širokimi dolgimi rokavi v pasu povezan z vrvjo in z vezoglavko iz enakega blaga, je ponižno sedel na klopi in se z nenačadno milino v očeh oziral po nas. Zagledala sem se v njegove oči, polne ljubezni. Vendar sem se v sebi skoraj nasmejala kajti z rjavo rdečasto brado in dolgimi, kodrastimi lasmi iste barve, je res izgledal kakor Kristus. Smatrala sem, da je res dobro naštudiral vlogo po kateri trenutno živi. Vse vidno premoženje, ki ga naj bi imel, je bil siv, grob koce povezan z vrvico. Zanimal me je. Ko je izstopil, sem izstopila za njim. Nagonila sem ga, češ, da me zanimajo njegovi pogledi na življenje. Bila sem prepričana že v vlaku, da mi bo odgovoril na vprašanje kdo da je, da je Kristus. »Povejte mi kdo ste«, sem ga po previdnem nagovoru,

jti drugače, sem mu rekla, boste spet prišli nazaj na posvetna pota. Prožila sem mu roko v pozdrav, kar je odbil z obrazloženjem, da iz človeških rok sprejemam le še miloščino.

Okrug vratu mu je visel širok črn trak, ki mu je segal pod srajco. Vprašala sem ga, kaj pomeni ta trak. »To je simbolične vajeti v katerih hodim za Kristusom.«

Ko sva se razšla, sem se pred ovinkom obrnila za njim. Šel je ob železniški ograji, kakor da ne hodi po zemlji. Pustil mi je vtis, ki ne bo nikdar izbledel. Vprašujem se le če je norec, v kar dvomim, saj mi je na vprašanje če se boji policije, odgovoril: »Kaj mi morejo, če jim rečem, da sam Kristus?« Če je zvitorepec, ki se preživljava na račun človeške milosti, je občudovanja vreden, saj milosti skoraj ni več. Če pa je res po svojem notranjem prepričan krenil na »pot za Kristusom«, se mu nimam kaj posmehovati.

Vprašala sem ga, zakaj ne dela, da bi se preživljal, pa mi je odgovoril: »Sestra, se še nisem dovolj odrekel samega sebe. Pa tudi to bo prišlo. Tokrat bom stopil na ogel pločnika, kot je tale pred nama in začel označevati prihod Kristusov. Za sedaj je moja pot še premehka in že preširoka. Kdo ve, morda je človek, ki uživa v trpinčenju samega sebe?«

Pavla Gruden

PARRAMATTA - V sredo 5 aprila je zapustil Avstralijo naš rojak, član in delničar Triglava g Martin Prebil. Tudi Martin je bil lepo vrsto let v Avstraliji, kjer si je prislužil pokojnino kot kuhan v bolnici. Svoj pokoj bo vžival med svojimi v domovini. Tudi tisti Martin želimo prav prijetno bivanje med svojimi najdražimi in na svidenje v Ljubljani.

DIMARCO SPOMENICI

Specijalista za PORODIČNE GROBNICE

Tražite savete, konsultujte se sa nama pre odluke, da bi kasnije bili zadowoljni.

TELEFONIRAJTE U SVAKO DOBA!

708 3238

Izgrađujemo Porodične grobnice, Nadgrobne spomenike, kao i spomenike svih vrsta IZ GRANITA, MERME RA, CEMENTA ili po vašoj želji...

FOTOGRAFIJE U PORCULANU SPECIJALNO IZRAĐENE U ITALIJI

Naša adresa je: 77 EDGAR STREET BANKSTOWN

CARINSKE POVLASTICE

NAŠTAVAK IZ PROSLOG BROJA

Lica koja motorna vozila, odnosno vozilo, uvezu po ovom osnovu, dužni su pri uvozu podneti carinarnici preko koje ga uvoze potvrdu diplomatskog, odnosno konzularnog predstavnštva SFRJ u zemlji u kojoj su se nalazila, da su neprekidno provela više od dve godine na radu u inostranstvu i da su u tom periodu najmanje dve godine imala motorno vozilo. Isto tako, ovi građani su dužni podneti izjavu overenu od strane jugoslovenskog državnog organa da se vraćaju na staljan boravak u Jugoslaviju.

3. Pravo na uvoz motornog vozila po osnovu nasledja

Prema tački 2/2 Odluke motorno vozilo mogu uvoziti naši građani i u slučaju ako je isto stečeno po osnovu nasleđa. Lica koja motorno vozilo uvoze po svom osnovu, dužna su pri uvozu podneti carinarnici preko koje uvoze vozilo odluku o nasleđivanju motornog vozila izdatu od nadležnog organa zemlje u kojoj je umrli živeo, ili potvrdu diplomatskog odnosno konzularnog predstavnštva SFRJ u toj zemlji.

4. Pravo na uvoz motornog vozila po osnovu osiguranja.

Prema tački 2/3 Odluke jugoslovenski građani imaju pravo na uvoz automobila i kada motorno vozilo pribave iz naknade dobivene na ime osiguranja za uništeno vozilo, plaćeno u

devizama, dužna su pri uvozu podneti carinarnici preko koje uvoze, potvrdu izdatu od Jugoslovenske zajednice osiguranja da su motorno vozilo pribavili iz naknade na ime osiguranja za uništeno vozilo plaćeno u devizama. Ovo pravo građani mogu koristiti bez obzira na to da li je ovo uništenje vozila izvršeno u zemlji ili u inostranstvu.

Prilikom uvoza drugog vozila, umesto uništenog, korisnik je dužan podneti i odgovarajuću dokumentaciju potrebnu za carinjenje ovog vozila.

5. Carinska osnovica i primena uvoznih instrumenata pri uvozu motornih vozila

Carinska osnovica za motorna vozila, koje građani iz inostranstva, uzimaju se iz Liste carinskih osnovica za motorna vozila koju ustanovljava Savezna uprava carine. Međutim, carinska osnovica za vozila koja se prodaju sa kondignacionog skladišta preko ovlašćenih privrednih organizacija, ustanovljava se na osnovu fakture koju ispostavlja konsignaciono skladište, a koje mora da odgovara normalnoj ceni za tu vrstu vozila /član 34 CZ.

Pri carinjenju motornih vozila primenjuju se odgovarajuće stope iz Carinske tarife, stope predviđene za naplatu posebnih dažbina /stope: carinske evidencije, posebne dažbine za izravnjanje poreskog opterećenja i predviđena stopa na ime posebne takse kao i poreske stope na ime naplate saveznog poreza predviđene Tarifom por-

ezu na promet. /"Sl. list SFRJ" br. 21/76.

Tako se primenjuju različite poreske stope zavisno od ustanovljene poreske osnovice.

Poreska osnovica

52.000,00

Poreska stopa na promet 6%

Na vrednost preko 52.000,00 dinara placa se 3.120,00d. + 100% na vrednost preko 52.000,00 dinara.

Radi ilustracije o načinu naplate carine i saveznog poreza na promet, ćemo obračunat uvozne dažbine uz primenu carine po stopi od 30%-1% carinske evidencije, 50% posebnih dažbina za izravnjanje poreskog opterećenja i 10% na ime posebne takse ukupno 46% na utvrđenu carinsku osnovicu, kao i odgovarajuće stope saveznog poreza na promet, zavisno od vrednosti utvrđene poreske osnovice.

Na primer, automobil je procenjen na iznos od 18.000,00 dinara. Ova vrednost služi kao osnovica na koju se obračunavaju carinske dažbine po stopi od 30% kao i posebne dažbine 16%, a koje po obračunu iznose 8.280,00 dinara. Da bi obračunali porez na promet, moramo ustanoviti poresku osnovicu. Ona u ovom slučaju sačinjava zbir vrednosti automobila plus iznos carine, tj. 26.280,00 dinara. Kako poreska osnovica u ovom slučaju ne prelazi iznos od 52.000,00 dinara, te se na ovom slučaju primenjuje stopa od 6% tako da poresku osnovicom od 26.280,00 dinara možimo sa stopom 6% i dobiti iznos od 1.576,00 dinara. Iznos carine i saveznog poreza na promet se sabiraju i tako dobijemo ukupan iznos uvoznih dažbina od 9.856,00 dinara.

Ili jedan drugi primer: vrednost automobila je procenjena na 45.000,00 dinara. U ovom slučaju, primenom carinske stope od 30% i posebnih dažbina /16%/ dobijamo 20.700,00 dinara, kao iznos carinskih dažbina. Sada ćemo sabrati iznos carine sa carinskom osnovicom i na taj način dobijamo poresku osnovicu od 65.700,00 dinara.

I TO SE DOGAĐA

ORGIJE DIVLJAKA

Krenuo sam vozom u City, nedelja je posle podne, tek onako da prekratim vreme, dosadu i nesnosnu vrućinu. Na usputnoj stanici, prvoj po redu, ulaze tri mladića odvratnog izgleda. Dvojica goli do pojasa, istetovirani kao da ih je sotona molovao, crnomanjasti, bice da nisu britanskog porekla. Treći, pegav po licu i telu kao morčije jaje obojeno crvene boje. Izgleda da im je on bio "šerif". Sva trojica su bili stari, nekako na izmaku maloletnosti ili početku pu-noletstva. Odmah po njihovom ulasku u vagon jedan dečak od oko dvanaest godina, ustali su sa svojih mesta i premestili se dalje od one trojice. Seli su na sedište blizu mene. Počela je sileđijska, ili bolje rečeno brzprizorna egzibicija one trojice.

Odmah su zapalili cigarete iako je pušenje zabranjeno, čuli su se neartikulisani krivovi i uvici, počeli su sa demonstracijom karat-a, džiu-džica, džuda a sve je to bilo praćeno životinjskim bio Grk već Italijan i to grimasama i gestovima. Putnici su se samo zaledali ruku na rastanku.

Srdan Čičulić

**VI NAMA
KUPON
MI VAMA
NAGRADE**

IMENIK ETNIČKIH UMETNIKA

U zadnje vreme se oseća velika potražnja etničkih umetničkih grupa i pojedinača da učestvuju na koncertima, festivalima, izložbama i drugim kulturnim manifestacijama. Ako je do sada bilo teško da se frupe i pojedinci pronađu Community Arts Board iz Sidneja došao je na ideju da se napravi imenik koji bi se popularno zvao "The Ethnic Arts Directory" i koji bi sadržao imena i adrese muzičara, igrača, koreografa, glumaca, filmskih direktora i producenata, umetnika, zanatlija narodnih radionosti, kao i kulturnih društava. Sva zainteresovana lica ili grupe mogu besplatno da dobiju formular za prijem u kancelariji Community Arts Board, 168 Walker St. North Sydney. Rok prijava za ovu godinu je 30 aprila 1978.

REHABILITACIONI CENTRI

Australijsko ministarstvo za socijalno staranje otvorilo je pre izvesnog vremena veći broj centara za rehabilitaciju.

Ovi centri su otvoreni širom zemlje, i imaju u svom sastavu lekare, medicinske sestre, socijalne radnike, specijaliste za terapiju rada, fizioterape, savetnike za rehabilitaciju i nastavnike koji svi zajedno pružaju punu profesionalnu pomoć licima sa stalnim ili povremenim fizičkim ili mentalnim povredama, stečenim kroz razne povrede na poslu.

Ovi centri su tako opremljeni, da se stalni ili privremeni invalidi rada, mogu što pre i uspešnije vratiti na puno ili delimično zaposlenje.

MUZIČKA SENZACIJA! ORKESTAR "BEOGRAD" SA POPULARNOM ESMOM ILIĆ

nastupa

u poznatom restoranu - kabare "VOJVODINA".

Rezervacije za svako veče izuzev utorka. Javite se na telefon 398-1338, Adresa: 150 Alison Rd., Randwick.

Rezervacije za svadbe i druge proslave.

Novogradnja-Dogradnja

POD (patos)

- Ako ste se odlucili da gradite novu kuću ili možda dogradujete koje odeljenje vise, pa cak i na neko renoviranje stare kuće, ne budite u dilemi koga biste da Vam uradi dobro a jeftino kad Vam

FORMIRA BUILDING CO.

stoji na raspolaganju.

- Najjeftiniji pod od provoklasnog drveta u svim standardnim dimenzijama [75mm, 100mm, 112mm] postavljamo samo mi. Nase musterije su nasa reklama ali ako nemate prilike da sretnete ni jednog od njih a da biste se uverili da najbolje nije uvek i najskuplje, nazovite me licno.

Milosavljević Milos

Tel: 601-3727, Liverpool

Šarić Auto Škola

Nudi Vam povoljne uslove da dobijete VOZACKU DOZVOLU

Za: Automatik, mijenjac, kamion, kao i semitrailju uz vrlo povoljne uslove i niske cijene. Zainteresovani nazovite na Tel. 606-5246 ili Pisite na adresu: P.O. Box 346 Cabramatta N.S.W. Mozete polagati na Vasem jeziku.